

Home and Virtual University in the Event of the COVID-19 Pandemic: The Entanglement of Two Dissimilar Situations

Hamed Taheri Kia¹

 <https://dx.doi.org/10.22084/CSR.2024.26470.2122>

Received: 2022/06/22; Accepted: 2022/09/06

Type of Article: **Research**

Pp: 29-58

Abstract

In Iran, with the spread of the COVID-19 virus, daily face-to-face communications were disrupted and transferred to the virtual space. Also, the doors of the universities were suddenly closed and online classes quickly started. Each student connected to the online classes in their own home via laptops or mobile phones, and a link was formed between the inner and outer worlds. The duality of the inner (relationships) and the outer (rules) after the 1979 revolution became an important indicator for the necessity of respecting Islamic rules in public and the relative freedom in inner relationships. Therefore, the linking of the inner to the outer led to the juxtaposition and interference of inner and outer relations. The main purpose of the article is to examine the function of the virtualization of the university and its coming into the homes and the emergence of the unfamiliar and new situation that emerged from it. The article is a type of digital research with the presence of the researcher in the social network Instagram, in which the contents produced about the virtual university and its link with the home were searched, and among them, the Instagram page of a professor of Kharazmi University was selected as a case study due to the large number of audiences who wrote about the lived experience of the link between the virtual university and the home. Based on the results of data analysis, in the link between the virtual university and the home, the space of free relationships in the inner world and the administrative rules of the outer world influenced each other, which was attempted to be controlled by means of visual, auditory, and audio communication channels.

Keywords: Virtual university, Classroom, Covid-19, Home, Event.

I. Assistant Professor, Department of Communication and Virtual Studies, Institute for Social and Cultural Studies, Tehran, Iran. **Email:** kia.erhut@iscs.ac.ir

Citations: Taheri Kia, H., (2024). "Home and Virtual University in the Event of the COVID-19 Pandemic: The Entanglement of Two Dissimilar Situations". *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 12(23): 29-58. doi: 10.22084/csr.2024.26470.2122

Homepage of this Article: https://csr.basu.ac.ir/article_5448.html?lang=en

1. Introduction

In the outbreak of the COVID-19 virus, what showed itself most was the danger of being exposed to the biology of another and transforming the other into a position of mortal danger. Therefore, avoiding the other was the best way to stay safe and healthy. Therefore, urban communities suddenly turned into deadly situations, and crowded human communities turned into monsters of the 21st century (Filho, 2020) that confronted governments with risks to preserve and manage health.

As a result, public spaces were closed and people were quarantined. In such conditions, universities were also closed and online education replaced the face-to-face communication system in the university space. As a result of this event, university classrooms came into homes and homes, as private spaces, entangled with online classrooms as public spaces. This issue becomes important because there is a great deal of value-based distancing between private and public spaces in Iranian culture. So our goal is to study the entanglement of these two heterogeneous positions of home and classroom with each other.

2. Materials and Methods

This article examines the unique phenomenon of virtual education during the COVID-19 pandemic, specifically focusing on its impact on Iranian culture and education. It approaches the topic through a post-humanist lens, emphasizing the transformative power of events and the interplay of various forces in shaping new situations.

The central event analyzed is the entanglement of the intimate space of home with the formal space of the classroom. This blurring of boundaries created a new “position” with its own distinct characteristics and challenges for teachers and students alike. The article investigates this new cultural phenomenon, seeking to spark debate and discussion about its ramifications for education in Iran.

The research methodology reflects the post-humanist approach, drawing on the lived experience of the researcher, a university professor navigating the sudden shift to virtual teaching. Data collection involved observing online interactions, scouring social media for insights, and metaphorically “wandering” through the digital sphere to gather information. This approach captures the dynamic and decentralized nature of online discourse.

Overall, the article offers a thought-provoking analysis of the ongoing transformation of education in Iran through the lens of a significant, transformative event. By emphasizing the power of ideas and open discussion, it invites further exploration of the complex cultural and educational shifts brought about by virtual classrooms within the unique context of Iranian society.

3. Discussion

In traditional Iranian culture, the inside space of a house is considered a sanctuary for women and children, and men are expected to announce their presence before entering by saying “Ya Allah” (Bimen, 2015: 114). This is due to the deep-rooted cultural belief that men are outsiders to the domestic sphere and that their presence should be minimized to protect the privacy and sanctity of women and children (Karimi, 2023). After the Iranian Revolution, the inside space of the house became even more important, as many activities that were prohibited in public were moved inside the home (Taheri Kia, 2023). This created a dualistic lifestyle for Iranians, where they could enjoy greater freedom and autonomy within the confines of their homes (Amir-Ebrahimi, 2004).

The closure of universities and the online of classes due to the COVID-19 outbreak created entanglement between the inside of homes and university classrooms as an external and administrative space. In this entanglement, the relaxed and informal atmosphere and relationships of the inner home entered the space of the classrooms, and to the same extent, the administrative and formal relationships of the classrooms infiltrated the inner homes. The entanglement of these two heterogeneous positions arises from the entanglement of fluid (in-home) and administrative (outside the home) relationships.

4. Conclusion

Online classes entered the inner space of homes through two channels: visual and audiovisual. The sounds of the home had to be managed so that they did not enter the class through the audiovisual channels. The flow of sounds in the house had to be controlled so that they entered the administrative space in a certain way. However, the student could adjust the audiovisual channel to increase or decrease the professor’s voice. Adjusting the sound to suit the student’s preference allowed the outside space to infiltrate the inner space of the home.

It was also important to manage what was exchanged between the outside and the inside through the visual channels. The student had to be in a place in the house where anything in the field of view of others was not exposed to the visual field of strangers. It was as if a part of the house was in service to the sight of others who were strangers to the inhabitants of the house. Additionally, Students could wear comfortable indoor clothing on only the part of their body that was in the field of view, while the other part of their body that was not in the field of view of others could be accompanied by comfortable indoor clothing. The entanglement of the two heterogeneous positions of external and internal values can be seen in the position of different body coverings in front of the visual channel.

In other words, the online classes blurred the boundaries between the inner space of the home and the administrative space of the university. This led to the entanglement between the two spaces, as the fluid and free characteristics of the inner space began to infiltrate the administrative space. This entanglement was particularly evident in the way students managed the visual and audiovisual channels. Students could adjust the audiovisual channel to suit their preferences, which allowed them to control the flow of sounds between the inner and outer spaces. They could also choose to wear comfortable indoor clothing only on the part of their body that was in the field of view, which allowed them to maintain a sense of privacy in their homes.

Acknowledgments

This article was conducted independently and without any financial or moral support from executive or supporting organizations. Additionally, this article did not have any conflicts of interest in the use and application of other articles and research.

Conflict of Interest

I would like to express my gratitude to Dr. Afsaneh Kamran for providing me with the research data collected from her Instagram page. I would also like to thank the esteemed reviewers of the article for their valuable comments and suggestions that helped improve the quality of the paper.

خانه و دانشگاه مجازی در میدان رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹: تنیدگی دو موقعیت ناهمگون

حامد طاهری کیا^۱

شناسه دیجیتال (DOI): 10.22084/CSR.2024.26470.2122

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۵

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۵۸-۲۹

چکیده

در ایران، با همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ ارتباطات روزمره و رودررو به هم ریخت و به فضای مجازی انتقال یافت؛ هم‌چنین، درهای دانشگاه هم به ناگه بسته شد و کلاس‌های مجازی به سرعت شروع به کار کرد. دانشجویان هرکدام در خانه‌های خود توسط لپ‌تاپ‌ها یا گوشی‌های موبایل به کلاس‌های مجازی وصل می‌شدند و پیوندی بین اندرونی‌ها و بیرونی شکل گرفت. دوگانه اندرونی (روابط) و بیرون (ضوابط) در بعد از انقلاب ۱۳۵۷ به شاخصی مهم برای ضرورت رعایت ضوابط اسلامی در ملاءم و آزاد بودن نسبی در روابط اندرونی تبدیل شد. پس پیوند خوردن اندرونی به بیرونی موجب مجاورت ناهمگون و تداخل مناسبات اندرونی و بیرونی شد. هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی کارکرد مجازی شدن دانشگاه و آمدن آن به درون خانه‌ها و پدید آمدن موقعیت ناآشنا و جدیدی است که از آن برآمد. این جستار از نوع پژوهش دیجیتالی با حضور میدان پژوهشگر در شبکه اجتماعی اینستاگرام است که محتواهای تولیدشده درباره دانشگاه مجازی و پیوند آن با خانه جستجو شدند و در این میان، صفحه اینستاگرام یک استاد دانشگاه خوارزمی با توجه به تعداد بالای مخاطب‌هایی که در آن از تجربه زیسته پیوند دانشگاه مجازی و خانه نوشته بودند به مثابه مطالعه موردی انتخاب شد. براساس نتایج تحلیل داده‌ها، در پیوند دانشگاه مجازی و خانه، فضای روابط آزاد اندرون و ضوابط اداری بیرونی بر یک‌دیگر تأثیر می‌گذاشتند که به واسطه کانال‌های ارتباطی دیداری، شنیداری، و صوتی تلاش می‌شد تا تأثیرات آن‌ها بر یک‌دیگر کنترل شوند.

کلیدواژگان: دانشگاه مجازی، کلاس درس، کووید-۱۹، خانه، رخداد.

۱. استادیار گروه مطالعات ارتباطات و فضای مجازی، مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی، تهران، ایران.

Email: kia.erhut@iscs.ac.ir

ارجاع به مقاله: طاهری کیا، حامد، (۱۴۰۲). «خانه و دانشگاه مجازی در میدان رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹: تنیدگی دو

موقعیت ناهمگون». پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۱۲(۲۳): ۲۹-۵۸. doi: 10.22084/csr.2024.26470.2122

صفحه اصلی مقاله در سامانه نشریه: https://csr.basu.ac.ir/article_5448.html?lang=fa

۱. مقدمه

رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ دوره‌ای منحصر به فرد را از تاریخ بشر آن هم در قرن ۲۱ م. و با وجود پیشرفت‌های شایان در تکنولوژی و علم رقم زد (Iranmanesh & Atun, 2020). شیوع ویروس کووید-۱۹ رخدادی با شدتی شوک‌آور بود و امتداد وضعیت تاریخی انسان در عصر جهانی شدن و ارتباطات را دچار دگرگونی و به میدانی از آشوب و تحول مرزهای نظم و الگوهای ارتباطی پرتاب کرد. رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ جغرافیای ارتباطی را با انقلاب متحول ساخت (طاهری‌کیا، الف ۱۳۹۹) و سبب پیرنگ شدن هندسه‌ای غریب از روابط شد. به بیانی، جهان به‌ک‌باره به صحنه‌ای از فیلم‌های آخر زمانی تبدیل شد (Maarouf et al., 2020) که در آن انسان‌ها مورد هجوم بیگانگان قرار می‌گیرند و شهرها تهی از انسان‌ها به مخروبه‌هایی تبدیل می‌شوند که دیگر در آن امنیت تبدیل به نوستالژی می‌شود.

در رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ آن چه بیش از همه خود را نشان داد خطر قرار گرفتن در معرض بیولوژی دیگری و تبدیل دیگری به موقعیتی برای خطر مرگ بود؛ بنابراین، دوری‌گزینی از دیگری بهترین راه برای در امان بودن و حفظ سلامتی بود؛ از این‌رو، جماعت‌های شهری به ناگهان به موقعیت‌هایی مرگ‌آور تبدیل و جماعت‌های به هم فشرده انسانی به هیولاهای قرن ۲۱ م. مبدل شدند (Filho, 2020) که دولت‌ها را برای حفظ و مدیریت سلامت با مخاطره مواجه کردند.

ضرورت کنترل تعامل‌ها و جماعت‌ها در دوران کرونا بار دیگر مفهوم زیست-سیاست (Foucault, 2008: 78) «فوکو» را در مفهوم نظارت بر بدن‌ها به میان آورد؛ زیرا حکومت‌ها سعی بر مهار کردن بدن‌ها از میان جماعت‌های شهری و بردن آن‌ها به انحصار درون خانه‌ها داشتند. حکومت بر بدن‌ها به ضرورتی تبدیل (Hannah Hutta & Schemann, 2020) و فضاها عمومی، از جمله دانشگاه‌ها، تعطیل شد. به همین سبب ما وارد دوره‌ای از آموزش از راه دور شدیم که نقش تکنولوژی دیجیتال و ابزارهای ارتباطی نوین پیرنگ شد. وضعیت تاریخی آموزش به ناگه با شدت زیادی دگرگون شد و صفحات نمایش به جای کلاس‌های درس قرار گرفتند.

دگرگونی ناگهانی فضای تاریخی آموزش مانند: فضای مدارس، دانشگاه‌ها، کلاس‌ها، راهروها و حیاط با دگرگونی فرهنگی هم همراه بود. فرهنگ انضمام به فضا و زمان است. بودن در فضا و زمان مکان آموزشی دارای فرهنگی است که وقتی آن فضا و زمان از بین می‌رود و به فضا و زمان دیگری منتقل می‌شود به پیرو آن، ما شاهد تغییر فرهنگ هم خواهیم بود؛ بنابراین، در دوران آموزش مجازی به سبب بسته شدن مدارس و دانشگاه‌ها و انتقال آن‌ها به درون خانه‌ها فرهنگ تازه‌ای در نظام آموزشی

حاکم شد؛ زیرا در فضا و زمان تاریخی آموزش، انقلابی پدید آمده بود. حال مسأله بر سر چگونگی فرهنگ نوظهور در نظام آموزش مجازی است.

همان‌طور که در ادامه توضیح داده خواهد شد، این مسأله وقتی در ایران پررنگ می‌شود که در فرهنگ ایرانی تفاوت و تمایزی بین فرهنگ اندرونی و بیرونی وجود دارد و آمدن فضا و زمان کلاس درس به درون خانه‌ها اهمیت تحلیلی بیشتری را می‌یابد. کلاس‌های درس فضا و زمان آستانه‌ای را ترتیب داده بودند که فضا و زمان رسمی و اداری کلاس با فضا و زمان خودمانی تنیده شده بودند و این تنیدگی قابلیت بررسی پیدا می‌کند؛ بنابراین، هدف اصلی پژوهش، شناخت موقعیت تنیده شدن فضای خصوصی و عمومی در قالب شکل‌گیری کلاس درس مجازی در دانشگاه ایرانی است.

پرسش پژوهش: پرسش اصلی پژوهش این است که، تنیدگی دو موقعیت کلاس‌های درس و خانه در فرهنگ ایران، آیا احتمال دارد به تولید وضعیت ناهمگون تبدیل شود؟

۲. پیشینه پژوهش

«میکائیل پی. ای. مورفی» (۲۰۲۰)، به مسأله آموزش الکترونیکی در دوران شیوع ویروس کووید-۱۹ و امکاناتی چون تولید دانشگاه دورگه بین مجازی و غیرمجازی یا دانشگاه مجازی با امکان توزیع عادلانه دانش در میان مردم صحبت می‌کند. «حسین خلیلی» (۲۰۲۰)، در مقاله‌ای رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ را فرصتی می‌داند که در آن مهارت‌های ارتباطی مجازی برای انتقال دانش به واسطه به‌کارگیری ضبط و ذخیره داده‌ها برای آموزش غیرهم‌زمان و شکل‌گیری ساختارهای چنین آموزشی ارتقا پیدا می‌کنند.

در هند، «بیشت» و همکاران (۲۰۲۰)، در پژوهشی به دنبال بررسی آراء و نظرات دانشجویان درباره نظام آموزشی مجازی در دوران همه‌گیری هستند و نشان می‌دهند که ۷۷٪ دانشجویان مشکل سخت‌افزاری و دسترسی به اینترنت را دارند؛ هم‌چنین، ۷۵٪ دانشجویان از طریق تلفن‌های همراه، ۹٪ توسط لپ‌تاپ یا دسکتاپ و ۱۷٪ از دسکتاپ و لپ‌تاپ با هم استفاده کرده‌اند. هم‌چنین، «پیتامبر پائودل» (۲۰۲۰) به اجتماع نیال و دانشگاه پساکرونا می‌پردازد و داده‌های او نشان می‌دهد که ترکیب دانشگاه مجازی با دانشگاه به مفهوم سنتی آن بسیار کارآمد خواهد بود؛ بنابراین رخداد همه‌گیری جهانی بسیاری از پژوهشگران حوزه دانش و علم را با این پرسش رویارو کرده است که آیا کووید-۱۹ می‌تواند آموزش عالی را به دوران جدید وارد کند یا نه؟ (گوروکال، ۲۰۲۰). پاسخ به پرسش بالا برآمده از موقعیتی است که بیش از هر چیز با تکنولوژی آمیخته شده است؛ بدین ترتیب مسأله اخلاق در دوران تسلط ارتباطات دیجیتال و ایجاد

دانشگاه مجازی موجب به پیرنگ شدن اخلاق آموزش شده است که «را حول کومار» در مقاله‌ای از صاحبان صنایع ارتباطی و مدیران سیاست‌گذار در این زمینه می‌خواهد که به اخلاق در موضوع ترکیب اجتماع و تکنولوژی اهمیت به‌سزایی بدهند (کومار، ۲۰۲۰). برای پژوهشگران به همان میزان که پرداختن به تغییرات نظام آموزش در شرایط رخداد همه‌گیری اهمیت دارد، شیوه‌های برپایی دانشگاه در دوران پساکرونا و این‌که دانشگاه باید پوست‌اندازی کند، مورد بحث قرار گرفته است (راپنتا و همکاران، ۲۰۲۰؛ رشید و یداو، ۲۰۲۰). سواد دیجیتال، مشارکت‌های گروهی، دسترس‌پذیری به تکنولوژی‌های ارتباطی و اینترنت، اخلاق آموزش و پژوهش از شاخص‌ترین ویژگی‌هایی‌اند که دوران رخداد همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ را به‌منزله فرصت یا آزمایشگاهی برای تحلیل امکان‌ها و احتمال‌های بردن دانشگاه به دانشگاه مجازی تبدیل کرده‌اند (آدوئین و سویکان، ۲۰۲۰).

دانشگاه ایرانی هم نیازمند پژوهش‌هایی است تا مسائل مختلف رخداد بسته شدن دانشگاه را بررسی و هم امکان‌های دانشگاه پساکرونا را فراهم نماید. «ذاکرسالحی» (۱۳۹۹) سه ویژگی تقویت یادگیری الکترونیکی، تغییر در سبک زندگی دانشگاهی، و توجه به مقوله پایداری به‌مثابه قدرت تطبیقی دانشگاه با رخدادها و بزنگاه‌های مختلف را برای ماهیت دانشگاه پساکرونا بااهمیت می‌داند. «عزیزی» و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله‌ای بیان می‌کنند که بسته شدن دانشگاه به از بین رفتن تعامل‌های عاطفی و علمی کنشگران دانشگاهی انجامیده است. تأکید بر مشکلات آموزش مجازی در ایران در مقاله «چه‌کندی» (۱۳۹۹) هم منعکس می‌شود که دانشگاه ایرانی آمادگی و ظرفیت لازم را برای استفاده از تکنولوژی دیجیتال و آموزش‌های الکترونیک ندارد و این مسأله هم‌چنان در پژوهش «قربان‌خانی» و «صالحی» (۱۳۹۵) به چشم می‌خورد.

۳. مبانی نظری

این پژوهش دو نوع رویکرد را درباره قسمت نظری ادبیات پژوهشی معرفی می‌کند: ۱. چارچوب نظری؛ ۲. چارچوب مفهومی. در چارچوب نظری به‌طور معمول به سراغ نظریه‌ای مشخص از یک نظریه‌پرداز خواهد رفت. در این حالت قسمت نظری شامل شرح و توصیف و بسط نظریه است. در چارچوب مفهومی به سراغ شبکه‌ای از مفاهیم می‌روید که از یک نظریه‌پرداز مشخص نیستند، بلکه برای تبیین و پیوند شبکه‌ای از مفاهیم به سراغ نظریه‌پردازان مختلف خواهد رفت. در این مقاله رویکرد نگارنده، تنظیم چارچوب مفهومی است، زیرا در حال پرداختن به مسأله‌ای منحصر به فرد است

که برای تبیین آن بیش از آن که به یک چارچوب نظری مشخص نیاز داشته باشد به شبکه‌ای از مفاهیم احتیاج دارد.

کلاس درس در فضای دانشگاه و زمان حضور در دانشگاه ممکن می‌شود. وضعیت پیشاديجیتال یا آنالوگ متعلق به جغرافیای فیزیکی است که فضا و زمان در انحصار حضور در مکان و در بازه‌ای مشخص از ساعت است؛ به بیانی دیگر، در جغرافیای فیزیکی مدرن شهری زمان به ساعت‌های اداری مشخصی تقسیم می‌شود و حضور در موقعیت‌های زندگی روزمره شامل حضور در فضا و زمان‌های تقسیم‌بندی شده توسط دیوارها و عقربه‌های ساعت است که برای حضور در مکان‌های مختلف باید از یک مکان خارج و به مکان دیگر وارد شد (دلوز، ۱۹۹۹)؛ از این رو، کلاس‌های درس در فضا و زمان دانشگاه هم مستلزم به حضور در مکان دانشگاه و کلاس در ساعاتی مشخص است.

اما مفهوم فضا و زمان در وضعیت دیجیتالی دچار تغییر ماهیت شده، زیرا «جغرافیای دیجیتالی» (ملین، ۲۰۲۰: ۲) در تفاوت با جغرافیای فیزیکی دوران آنالوگ است. در وضعیت آنالوگ بین فضا و زمان تفکیک وجود دارد، اما در وضعیت دیجیتالی بین فضا و زمان تنیدگی برقرار است و آن را در مفهوم «فضا-زمان» (باراد، ۲۰۰۷: ۲۳۳) به جای «فضا و زمان» قرار می‌دهیم. فضا-زمان در وضعیت دیجیتالی در وضعیت تنیدگی به سر می‌برند؛ زیرا می‌توان از یک مختصات مشخص در جغرافیای فیزیکی وارد به شبکه ارتباطی دیجیتالی به مثابه جغرافیای دیجیتالی شد و در معرض فضا-زمان‌های متفاوت قرار گرفت؛ برای مثال، وقتی یک نفر از مکان اتاق شخصی‌اش وارد شبکه ارتباطی دیجیتالی می‌شود با مجموعه‌ای از اطلاعات پیوند می‌خورد که درباره جهان پیرامون هستند و می‌توانند آن‌ها را شبیه‌سازی کنند. برای نمونه، در نمایشگاه «ویواتک»^۱ ۲۰۲۲ م. «زنلنسکی»^۲ رئیس جمهوری اوکراین که با روسیه در حال جنگ است، به صورت هولوگرام در برابر جمعیت حصار که در مکان نمایشگاه حضور داشتند، ظاهر می‌شود و سخنرانی می‌کند در حالی که او در مختصات جغرافیای مکان دفترش در اوکراین قرار داشت (ویواتک، ۲۰۲۲).

بنابراین، در وضعیت دیجیتالی جغرافیای فیزیکی با جغرافیای دیجیتالی پیوند می‌خورند و ما از دوگانه منسوخ بر خط (آنلاین) و برون خط (آفلاین) به سوی موقعیت «بر زندگی» (الول، ۲۰۱۳: ۲۳۶) در وضعیت دیجیتالی چرخش پیدا کرده‌ایم. دیگر فاصله‌ای بین آن چه فضای مجازی و واقعی خوانده می‌شود، وجود ندارد. موقعیت «بر زندگی» درباره وقوع تحول در ماهیت امر واقع است؛ زیرا ماهیت فضا-زمان دیگر محدود به موقعیت‌هایی منحصر به مکان‌های موجود بر جغرافیای فیزیکی نیست

که امور واقع در زندگی اجتماعی در آن‌ها رخ می‌دهند. ماهیت فضا زمان تا جغرافیای دیجیتال کشیده شده است و در جغرافیای دیجیتال امکان‌های برقراری روابط حتی وقتی ساعت‌های شهری تعطیل شده‌اند یا بدن‌ها در انحصار مکان‌های جغرافیای فیزیکی قرار گرفته‌اند، هم‌چنان امکان‌پذیر است. به همین سبب، وقتی جغرافیای فیزیکی و فضا و زمان با جغرافیای دیجیتال و فضا زمان آن درهم تنیده می‌شوند، پنجره‌های آن‌ها به سوی یک دیگر گشوده می‌شود و برهم تأثیر می‌گذارند و از هم تأثیر می‌گیرند (طاهری کیا، ۱۴۰۱)؛ به بیانی دیگر، فضا و زمان در جغرافیای فیزیکی و فضا زمان در جغرافیای دیجیتال درون یک دیگر جریان دارند و به جای حرکت خطی و روبه جلو زمان در وضعیت دیجیتال چندلایه و متکثر و به سمت اطراف حرکت می‌کند (مونستر، ۲۰۰۶).

بنابراین، با گذار از دوگانه جغرافیای فیزیکی و جغرافیای دیجیتال ما به «جغرافیای گسترده» رسیده‌ایم که دوگانه فضای مجازی و واقعی را به چالش کشیده و از آن عبور کرده است. ماهیت جغرافیای گسترده مبتنی بر نظام اطلاعاتی (کیپورو و جورلاند، ۲۰۰۳) و شیوه‌های تولید و نشر اطلاعات است. در جغرافیای گسترده به واسطه اطلاعات جغرافیای فیزیکی و دیجیتال درهم جریان پیدا می‌کنند. نیروها در جغرافیای فیزیکی تبدیل به اطلاعات و به جغرافیای دیجیتال مخابره می‌شوند و چرخش پیدا می‌کنند و در این چرخش به مثابه واقعیت‌های اجتماعی دریافت می‌شوند و بر نیروهای جغرافیای فیزیکی تأثیر می‌گذارند؛ از این رو، با تولید، مخابره، و چرخش اطلاعات جریانی از نیروهای برهم تأثیرگذار پدید می‌آیند و به تولید «واقعیت گسترده» منجر می‌شوند.

واقعیت گسترده اشاره به تنیدگی جغرافیای فیزیکی و دیجیتال است. واقعیت گسترده شامل جریانی انبوه از تولید و چرخش اطلاعات است که به واقعیت شکل می‌دهند. معادل انگلیسی واژه «اطلاعات مفهوم» Information است که ریشه آن به «شکل دادن» بازمی‌گردد؛ بنابراین جهان اطلاعاتی، هرچه بیشتر امکان‌های شکل‌پذیری و شکل دادن را پیدا کرده است (کلوق، ۲۰۰۸). وقتی فضا و زمان در جغرافیای فیزیکی تبدیل به اطلاعات و به درون شبکه ارتباطی مخابره می‌شود، دریافت‌کنندگان می‌توانند در فضا و زمانی که هستند آن‌ها را دریافت کنند و جریان‌های اطلاعات می‌توانند جهان پیرامون را شبیه‌سازی کنند و وقتی دریافت‌کننده، آن‌ها را دریافت می‌کند اطلاعات بر ساختار آگاهی و احساسات تأثیر می‌گذارد و امکان تولید ایده‌ها و تجسم‌ها و تصویرها از جهان پیرامون فراهم می‌شود؛ به بیانی دیگر، در وضعیت دیجیتال ما جهان را با واسطه و از میان جریان اطلاعات درک و دریافت می‌کنیم و با توجه به ماهیت سیال جریان

اطلاعات امکان‌های جدیدی در تبدیل فضاها و زمان‌های دریافت جهان پیرامون به وجود آمده است؛ برای مثال، وقتی برای دریافت دانش ضرورت حضور در مکان کلاس در جغرافیای فیزیکی وجود دارد، تبدیل شدن کلاس درس به مجموعه‌ای از اطلاعات امکان آزاد شدن بدن از قید حضور در فضا و زمان مکان کلاس رها می‌شود و فضازمان متفاوتی برای دریافت کلاس مهیا می‌شود. وقتی مطالب کلاس درس در قالب فایل‌های دیجیتال تصویری و صوتی درمی‌آیند و صدا و تصویر استاد از طریق میکروفن و وب‌کم به اطلاعات صوتی و تصویری تبدیل و امکان مخابره شدن پیدا می‌کند، آنگاه می‌توان ادعا کرد که کلاس درس به مجموعه‌ای از اطلاعات تبدیل شده است یا دریافت‌کننده با دریافت مجموعه‌ی اطلاعات، ماهیت کلاس برایش شبیه‌سازی می‌شود.

دریافت‌کننده‌ی اطلاعات وقتی در فضازمان اتاق شخصی‌اش قرار دارد، می‌تواند با روشن کردن تلفن همراه یا کامپیوتر و با ورود از طریق درگاه‌های اینترنتی وارد جغرافیای دیجیتال شود و امکان دریافت مجموعه اطلاعاتی که کلاس درس را شبیه‌سازی می‌کند، به دست آورد. به سبب آن که کلاس درس در قالب اطلاعات شبیه‌سازی شده است از فضازمان‌های مختلف می‌توان به آن دسترسی پیدا کرد. در زمان شروع کلاس دیجیتال، هر دریافت‌کننده‌ای از فضازمان شخصی‌اش به جغرافیای گسترده‌ای از حضور دریافت‌کنندگان دیگر که هرکدام از فضازمانی متفاوتی وارد شبکه شده است، پیوند می‌خورد و جمعیت «دریافت‌کنندگان گسترده» شکل می‌گیرد؛ در نتیجه، تنیدگی فضا و زمان در جغرافیای فیزیکی و فضازمان در جغرافیای دیجیتال موجب می‌شود تا ماهیت جدیدی از شبکه‌ی روابط و پیوندهای اجتماعی شکل بگیرد که فضازمان‌های خصوصی و جمعی را درهم تنیده می‌کند و وضعیتی جدید از زندگی اجتماعی را پیشنهاد می‌دهد.

۵. روش پژوهش

متدولوژی پژوهش شامل استراتژی‌هایی است که پژوهشگر در تعیین پرسش‌ها و اهداف پژوهش، انتخاب پارادایم، نظریه، داده‌ها و شیوه‌های جمع‌آوری و تحلیل آن‌ها انتخاب می‌کند؛ بنابراین پژوهشگر پژوهش را طراحی می‌کند؛ از این‌رو، مسأله‌ی ایجاد نوآوری و خلاقیت برای طراحی پژوهش و به‌کار گرفتن دیدگاه‌های انتقادی نسبت به سنت‌های مسلط پژوهش است. روش‌شناسی در این پژوهش مبتنی بر مطالعه‌ی رخداد بنا شده است. در رخدادها که نظم پیشین از بین رفته است و بسیاری از چیزها نامتعیین هستند ما چگونه می‌توانیم به مطالعه‌ی پدیده‌ی درون میدان رخداد بپردازیم؟ آن‌چه ما به‌طور سنتی اعتبار و پایایی می‌نامیم در اینجا ارزش‌های دیگری را پیدا می‌کنند.

این پژوهش در پارادایم پسانسان‌گرایی (برایدوتی، ۲۰۱۹) تنظیم شده است؛ در پارادایم پسانسان‌گرایی مطالعهٔ رخداد اهمیت دارد، زیرا رخدادها امکان بروز موقعیت‌های جدید و ایجاد تحول در وضعیت تاریخی هستند. پدیده در پارادایم پسانسان‌گرایی در شبکه‌ای از روابط است و تغییر در نسبت روابط و ظهور نیروهای جدید در آن به ایجاد رخداد و به وجود آمدن موقعیت جدید منجر می‌شوند؛ بنابراین، ما تنیدگی فضای خودمانی خانه و فضای رسمی کلاس را رخدادی در نظر گرفتیم که شبکهٔ تاریخی روابط هر دو فضا را تغییر داده بود.

پس ما کیفیتی را در تنیدگی فضای خودمانی و رسمی داریم، بررسی می‌کنیم که در رخداد ظهور پیدا کرده است. در اینجا مسأله اعتبار به معرفی پدیده‌ای برآمده از رخداد برمی‌گردد که ما دربارهٔ آن ایده‌سازی می‌کنیم. ایده‌سازی‌ها همواره جای مناظره را دارند و اعتبار این پژوهش به معرفی پدیده‌ای است که ایده‌هایی را برای مناظره بر سر فرهنگ آموزش مجازی در خانهٔ ایرانی ایجاد می‌کند. اعتبار پژوهش را باید در اکتشاف‌های مفهومی جستجو کرد که زمینهٔ مناظره را باز می‌کنند. روش‌شناسی پژوهش با توجه به پارادایمی که در آن تنظیم شده است با هدف ایجاد موقعیتی برای آشکار کردن رخداد تنیده شدن فضای خودمانی خانه با فضای اداری کلاس است. در نتیجه موضوع پژوهش از تجربه زیستهٔ پژوهشگر و حضور او در میدان رخداد نظام آموزش مجازی در دوران شیوع کووید-۱۹ نشئت گرفته است.

پژوهشگر در مقام استاد دانشگاه به ناگهان درون وضعیت ارتباطی ناهمگونی قرار گرفت که از بسته شدن درهای دانشگاه و تنیده شدن کلاس‌های درس مجازی با اندرون خانه‌ها بیرون آمد؛ از این رو، استراتژی پژوهش از موقعیت پژوهشگر درون میدان رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ نشئت می‌گیرد (تتی و همکاران، ۲۰۲۰). پژوهشگر در حال تجربه و نظاره کردن رخدادها و رفتن در میان نیروهایی بود (آگامبن، ۲۰۰۹) که در حال شکل دادن به موقعیت‌ها و ارزش‌های جدید بودند.

پژوهشگر پرسه‌زنی در میانهٔ رخداد دیجیتالیزه شدن دانشگاه بود و به درون صفحات شبکه‌های اجتماعی می‌رفت و نظاره‌گر اطلاعاتی بود که دربارهٔ رخداد دیجیتالیزه شدن کلاس درس تولید می‌شدند. پژوهشگر در صفحات شبکه‌های اجتماعی به مثابه پرسه‌زن درروش کافه جهانی داده‌ها را جمع‌آوری می‌کند (لوهر و همکاران، ۲۰۱۱: ۲). کافه جهانی دربارهٔ جهان اطلاعاتی در عصر دیجیتال است که موقعیت‌ها همانند گرافشانی گیاهان از خود اطلاعات تولید و آن‌ها را ردوبدل می‌کنند و پژوهشگر دروگر اطلاعات است (براون و ایساک، ۲۰۰۵: ۴۰). بر این اساس، پژوهشگر نظاره‌گر مناسبات و شرایط جدیدی بود که داشت برای دانشگاه ایرانی به وجود می‌آمد.

در نتیجه، جستجوی هشتگ‌هایی مانند: #دانشگاه، #کلاس-مجازی، #کلاس، #دانشگاه-مجازی در اینستاگرام امکان دست‌یابی به جغرافیایی از اطلاعات را می‌داد که در حال تولید شدن دربارهٔ مجازی شدن دانشگاه بودند. کاربران ایرانی در اینستاگرام داشتند داده‌هایی را دربارهٔ رخداد مجازی شدن دانشگاه تولید می‌کردند که در میان آن‌ها صفحهٔ اینستاگرام «افسانه کامران» تبدیل به مطالعه‌ای موردی از واکنش‌های کاربران به رخداد مجازی شدن دانشگاه شد.

افسانه کامران، استادیار دانشکدهٔ هنر و معماری دانشگاه خوارزمی، در صفحهٔ اینستاگرامش فراخوانی را داد تا افراد درگیر به وضعیت کلاس‌های درس مجازی تجربه‌هایشان را ارسال نمایند و، سپس، او آن‌ها را در قالب متن‌های جداگانه‌ای به شکل استوری در معرض دید عموم قرار داد. چنین موقعیتی برای پژوهشگر مسأله‌ای مهم بود؛ زیرا استادی که درگیر به دانشگاه و کلاس مجازی است در جستجوی ادراک موقعیت جدید دانشگاه مجازی برمی‌آید و آن را با جمع‌آوری و اشتراک تجربه‌های مختلف انجام می‌دهد. جمع‌آوری و اشتراک تجربه‌ها از کلاس‌های مجازی توسط سوژه‌ای که خودش هم درگیر به چنین تجربه‌هایی است، نمونه‌ای موردی از موقعیت جدید دانشگاه ایرانی در میدان رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ است؛ بدین ترتیب صفحهٔ اینستاگرام افسانه کامران با توجه به ۳۵ متن تجربه‌ای که برای ایشان فرستاده و به اشتراک گذاشته شده بود، به عنوان نمونه‌ای موردی در تولید و چرخش اطلاعات در هنگام و میانهٔ رخداد مجازی شدن دانشگاه انتخاب شد.

تحلیل داده‌ها دارای شباهت به شیوهٔ تحلیل تماتیک و کدگذاری داده‌هاست، اما ماهیتی متفاوت را دنبال می‌کند. در تحلیل کیفی داده‌ها کدگذاری می‌شوند، سپس درون دسته‌ها فشرده می‌شوند تا مقوله از آن منتج شود و مقوله‌ها به مقولهٔ مرکزی منتهی می‌شوند، در حالی که کدهای اولیه یا باز زیر فشاری از تقلیل‌گرایی و فشرده شدن قرار می‌گیرند تا مقوله‌سازی از آن‌ها بیرون آید (جسکون و مازی، ۲۰۱۲)؛ اما در استراتژی این پژوهش کدهای باز درهم فشرده و تقلیل نیافته‌اند، بلکه تجربه‌های نوشته شده به موقعیت‌های مفهومی شدند و هرکدام ارزش تحلیل پیدا کردند (جدول ۱).

علاوه بر این، از محدودیت‌های پژوهش حاضر آوردن مشخصات افرادی است که نوشته‌های آن‌ها در بخش تحلیل استفاده شده است. افراد مورد نظر نوشته‌های خود را از طریق اینستاگرام برای افسانه کامران فرستاده و ایشان آن‌ها را در قالب استوری بازنشر داده‌اند؛ بنابراین داده‌ها با واسطه به دست آمده‌اند و استفاده از آن‌ها با رعایت حقوق افراد به گونه‌ای است که نام و مشخصات آن‌ها در متن تحلیل نیامده است. هم‌چنین، داده‌ها با اطلاع و کسب اجازه از صفحهٔ اینستاگرام افسانه کامران برداشته شده‌اند.

جدول ۱: موقعیت‌های مفهومی برآمده از تحلیل تجربه‌ها (نگارنده، ۱۴۰۱).
Tab. 1: Conceptual positions arising from analysis (Author, 2022).

موقعیت بیرونی به مثابه ملاءعام و قوانین محدودکننده	موقعیت اندرونی به مثابه الگوهای ارتباطی خودمانی و سیال	موقعیت‌های شنیداری، دیداری، و صوتی	موقعیت بدن در اندرونی و بیرونی	موقعیت مهار نیروهای نفوذکننده به اندرون از بیرون
موقعیت تنیدگی اندرون و بیرون	موقعیت اندرونی	موقعیت بیرونی	موقعیت‌های سیال و خودمانی	موقعیت‌های محدودکننده و قانونی
موقعیت‌های جغرافیایی اندرونی و کلاس‌های درس مجازی	موقعیت میدان دیداری، صوتی	موقعیت خوردن، آشامیدن، و استعمال سیگار	موقعیت دست‌اندازی اندرونی و برعکس	موقعیت حرکت در عین حضور در کلاس درس مجازی

خانه و کلاس درس مجازی، تنیدگی دو موقعیت ناهمگون

خانه، فضایی است که در فرهنگ سنتی ایران به مثابه موقعیت فضای اندرونی آمیخته با عصبیت مردانه است (بی‌من^۳، ۱۳۹۳: ۱۱۴) که زنان و کودکان در آن حضور دارند و ورود به اندرون ترکیبی از چیستی جنسیت و میزان غربیگی و آشنایی است (کریمی، ۱۴۰۰). مردان نامحرم برای ورود به اندرون که زنان در آن هستند باید با گفتن «یا الله» جنسیت خود را قبل از ورود اعلام نمایند تا زنان فرصت حفظ و رعایت حجاب را داشته باشند. پس از انقلاب اندرونی ایرانی تبدیل به موقعیتی ویژه شد، زیرا بسیاری از کارهایی که در ملاءعام اسلامی امکان انجام آن اجرا را نداشتند به درون خانه‌ها منتقل شدند (طاهری‌کیا، ۱۴۰۰) و دوگانه اندرونی/بیرونی در پس از انقلاب جلوه‌های مهمی از ماهیت سبک زندگی دوگانه رها و دریند را نشان می‌داد (امیرابراهیمی، ۲۰۰۴). ماهیت سبک زندگی رها که به دوراز چشم‌های خیره ملاءعام می‌تواند فارغ از ارزش‌های دینی حکومتی بروز یابد و این متفاوت از ماهیت سبک زندگی دریند ارزش‌های قوانین مسلط حکومت دینی است.

به همین سبب، فضا و زمان اندرونی به راحتی نمی‌تواند به فضا و زمان بیرونی تبدیل شود، برای این که بین این دو تفاوت‌های بنیادین ارزشی وجود دارد. در وضعیت تاریخی فضا و زمان ایران پساانقلابی مرزبندی‌های بسیار مشخصی وجود دارد که نوعی از نظام نظارتی را یادآور می‌شود. در نظام نظارتی فضاها، از یک دیگر جدا و، بسته‌اند و هرکدام دارای قوانین مشخصی اند که خروج از یک فضا به فضای دیگر همراه با قوانین نظارتی است (دلوز، ۱۹۹۲). در فرهنگ جمهوری اسلامی بیشتر ویژگی‌های رفتارهای

اندرونی نمی‌توانند در بیرون عملیاتی شوند، زیرا فضای بیرون با اندرون دارای ارزش‌های ماهیتی متفاوت و گاه متضاد هستند^۴؛ برای مثال، از دید جمهوری اسلامی فضای اتومبیل‌ها همانند فضاهای اندرونی نیستند و باید در آن مانند ارزش‌های بیرون عمل کرد (صادقی، ۱۳۹۶).

از این رو تقسیم فضای اندرونی و بیرونی در دوران پساانقلابی تبدیل به یکی از اصل‌های مهم تولید اجتماع و فرهنگ اسلامی شد. نشت فرهنگ فضای اندرون به بیرون می‌تواند ارزش‌ها و قیده‌ها و بندهای مسلط حکومت دینی را به چالش بکشد و موجب اختلال در نظم اسلامی امت شود. پس اندرون تا جای ممکن باید در اندرون باقی بماند و مناسبات بیرونی درملاء عام که جلوه آشکار حکومت مسلم اسلامی برای تشکیل امت اسلامی است، نمی‌بایست خدشه دار شود^۵. از طرفی، زندگی مصرف مدرن غربی در اندرون یا به عبارتی مدرنیزاسیون اندرون پساانقلابی (کریمی، ۲۰۱۳) که به مرور در جامعه پساچنگی ایران حاکم شده تهدید دیگری است که از سوی اندرون به بیرون ساطع می‌شود.

هم‌چنین، دانشگاه ایرانی یکی از مهم‌ترین موقعیت‌هایی است که دارای بزرگ‌ترین جمعیت مختلط با مشروعیت حکومتی است (تقویان و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۳۶) که در آن مسأله عدم ورود مناسبات اندرونی به فضای دانشگاه دارای اهمیت است. مناسبات اندرونی مانند پوشش یا روابط آزادانه دختر و پسر نباید به دانشگاه نشت کند و حراست دانشگاه برای نظارت بر این مسأله دارای وظیفه مشخص است (رضایی و طاهری‌کیا، ۱۳۹۷: ۲۸۹). قوانین دانشگاه نیز بر مسأله پوشش و حتی اردوهای مختلط دانشگاهی نظارت دارد و در تلاش است تا جمعیت مختلط دانشگاه به مناسبات رها از قیده‌های ارزش‌های اسلامی که می‌تواند در اندرون‌ها رخ دهد، دچار نشود؛ برای مثال، مسأله پوشش دختران نباید بی‌قیدی از ارزش‌های پوشش اسلامی را یادآور شود و همواره درهای ورودی دانشگاه‌ها مکانی از نظارت بر چگونگی ورود دختران (طاهری‌کیا، ۱۳۹۷) با پوشش‌های نزدیک به مناسبات رها در اندرونی است.

اما دانشگاه ایرانی پساانقلابی، با ضرورت نظارت بر عدم ورود نیروها و ویژگی‌های اندرونی به میان مناسبت‌های جمعیت مختلط دانشگاه، به ناگهان از اسفند ۱۳۹۸ به درون میدان رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ پرتاب شد و هر آن‌چه از نیروهای تاریخی دانشگاه ایرانی پساانقلابی بود از جای برکنده و در مجاورت نیروهای دیگر قرار گرفت.

دارم درباره برنده‌های زیرمجموعه گلرنگ توی کلاس صحبت می‌کنم... از اونور یکی از بچه‌ها تایپ می‌کنه: استاد بابامون می‌گه فروشگاهی کوروش هم زیر مجموعه گلرنگه! متعجب

می‌پرسم کلاس رو با باباتون گوش می‌دین؟ یکی دیگه می‌نویسه: مامان منم کلاس‌های شمارو خیلی دوس داره! و علی می‌گه: ما با خانواده سر کلاس شما هستیم! سعی می‌کنم جلوی خنده‌ام رو بگیرم و آبروریزی نکنم. دستی روی سر و کله‌ام می‌کشم و می‌گم: سلام عرض می‌کنم خدمت پدر و مادرهای عزیز، نمی‌دونم چرا به لحظه فکر می‌کنم جای کلاس درس توی برنامه خانواده هستیم.

با تهدید امنیت سلامت جمعی توسط ویروس همه‌گیری کووید-۱۹ ضرورت به تولید فضای امن ایجاد شد (فورودی، ۲۰۲۰)؛ بنابراین دانشگاه ایرانی به میدان رخداد بسته شدن فضاهای شهری پرتاب شد و ماهیت آن از حضور در موقعیت جغرافیایی شهری به حضور در جغرافیای دیجیتال (طاهری‌کیا، ب ۱۳۹۹: ۱۰) تبدیل شد و کلاس‌های درس مجازی شدند. درهای دانشگاه بسته و درگاه‌های اینترنتی باز شدند و موقعیت جغرافیایی مکانمند دانشگاه و کلاس درس به هر مکانی تبدیل شد که در آن دانشجو، استاد، اینترنت، و وسیله‌ای برای وصل شدن به اینترنت وجود داشتند. کلاس‌های درسی منوط و مشروط به وصل شدن به اینترنت شدند با این پیش‌فرض که در هر جایی می‌توان به اینترنت وصل شد، یعنی دانشگاه و مرزهای نظارتی آن از بین رفت و استاد از اندرونی خانه‌اش به میان خانه‌ها و خانواده‌ها می‌آمد. کلاس‌های درس حالت خانوادگی و خودمانی گرفتند که گویی جمعیت بزرگ مختلط دانشگاه به جمعیت درون خانه‌ها تبدیل شد.

دانشجو و استاد فقط کافی است در مجاورت بلندگوهای لپ‌تاپ‌ها، تپ‌لت‌ها، یا گوشی‌های همراه قرار بگیرند تا در کلاس درس دانشگاه شرکت کنند و صدای استاد از طریق رسانه‌ها تا هر نقطه‌ای که صدا می‌رسد، شعاع میدان کلاس درس را شکل می‌دهد. با تکرار صدای استاد حالت‌های پیوندی جدید در نظام آموزشی شکل گرفت. صدای استاد به حالت پدیداری جدید رسید و حتی امکان تنظیم کردن آن به وجود آمد؛ زیرا می‌توان آن را بالا برد یا پایین آورد. هر دانشجویی می‌تواند در صدای استاد دست ببرد و آن را مطابق میل خود تنظیم کند و این یعنی دخول مرزهای رهای اندرونی به بیرون و منطبق کردن آن با موقعیت دلخواه است.

پاییزه. اتاق تقریباً تمام‌روز نسبتاً تاریک. صبح توی تاریکی پا میشم و پشت میز سر کلاس مجازی میشینم. حرفای استاد برام بدرد نخوره. پا میشم میرم در خونه رو باز می‌کنم. خونه ما چار پله پایین‌تر از کف حیاطه. توی درگاهی میشینم. به ذره آفتاب

به هم می‌خوره و حین‌اش یه نخ سیگار دود می‌کنم. پامیشم در رو باز میذارم تا بوی سیگار توی خونه نمونه. برمی‌گیرم به اتاق تاریک و پشت میزم میشینم. هنوز داره همون حرفارو میزنه.

موقعیت‌های دلخواه اندرون معیاری است که عیار صدای علمی استاد را می‌سنجد که اگر آن باکیفیت بود دانشجوی برایش در آزادانه‌ترین شکل ممکن وقت می‌گذارد و جز آن می‌توان در پایین آوردن صدای استاد دست برد. فهرست‌های حضور و غیاب کلاس‌های مجازی همان اسم دانشجویی است که در لیست سامانه ارتباطی کلاس ثبت می‌شود و کافی است تا اسم دانشجوی باشد حال می‌توان وقتی دستگاه اتصال به کلاس مجازی روشن است به هرجایی حرکت کرد. کلاس درس مجازی با اتمسفر اتاق آمیخته می‌شوند و می‌توان آن را منطبق با موقعیت‌های دلخواه اندرون تنظیم کرد و حتی حالت پیوند خوردن با کلاس درس را با روشن کردن سیگار همراه ساخت. کشیدن سیگار در فضای دانشگاه غدغن است و دانشجویان مخفیانه آن را روشن می‌کنند. اما در موقعیت تنیدگی موقعیت اندرونی و کلاس درس مجازی می‌شود در خلال صدای استاد می‌توان سیگار کشید.

از سوی دیگر، نسبت بدن با خستگی و خواب و کسل شدن دارای بُعد بسیار مهمی از کیفیت حضور بدن‌ها در دانشگاه است که پژوهش لازم درباره آن انجام نشده است. سلامت بدن و سرحال بودن آن ارتباط مستقیم با دریافت آموزش در سر کلاس درس دارد. به‌طور معمول در دانشگاه کلاس‌های صبح دانشجویان سرحال‌ترند و کلاس‌های بعدازظهر با تحلیل رفتن نیروی بدن، خستگی، و افت تمرکز همراه است.

ساعت هفت و پنجاه دقیقه صبح از خواب پامیشم توی رختخواب خودم رو کش و قوس میدم و با گوشی موبایل چک می‌کنم کلاس شروع نشده باشه، کلاس هنوز شروع نشده با لبخندی عمیق گوشی رو کنار می‌گذارم یکم چرت می‌زنم دوباره بلند میشم و چک می‌کنم هنوز کلاسی در کار نیست تا حدود ساعت ۱ کلافه و خواب‌آلود در رختخواب چشمم به صفحه موبایله تا این‌که ادمین واحد آی تی پیام میده کلاستون این جلسه اول تشکیل نمیشه. و من خودم روزی پتو گلوله می‌کنم و یک لبخند رضایت سرتاسر صورتم رو می‌پوشونه با خودم فکر می‌کنم خوبه که به جای سرگردونی توی راهروها و نمازخونه دانشگاه توی تختم خوابیدم و دیگه لازم نیست صبح زود بیدار شم تا اسنپ ۲۵ هزار تومنی برای رفتن به دانشگاه گیرم بیاد و شب با اسنپ ۵۰ هزار تومنی برگردم خوندنه...

اما در کلاس‌های مجازی که تنیده شده با فضای اندرون خانه و اتاق‌های شخصی است، حتی کلاس‌های صبح زود هم خستگی آور می‌شود؛ زیرا قوانین سیال اتاق‌های خواب اجازه می‌دهند تا صبح دیرتر آغاز شود. پس هم‌چنان می‌توان خوابید و در کلاس‌های مجازی شرکت پیدا کرد. بدن افقی خوابیده فقط کافی است که در لیست کلاس مجازی وارد شود و آنگاه صدای استاد را پایین آورد تا آرامش خواب بدن مختل نشود. بدن‌های افقی خوابیده که از ضرورت رفت‌وآمد در شهر معاف شده‌اند، بی‌حرکی را تجربه می‌کنند. بی‌حرک آن قدر است که فقط با چند کلیک بر روی صفحه نمایش می‌توان وارد کلاس شد.

... صبح شد. خاله در اتاقو باز کرد و آروم کنار گوشم گفت:

خاله یه ذره به هشته! پاشو حاضریتو بزن دوباره بخواب. و این

شد که من با تایپ یک جمله با مضمون: Salam ostad. Sobh:

bekheyr به دنیای شیرین خواب برگشتم.

اعضای دیگر خانواده قوانین صمیمت اندرونی که ترغیب به سخت نگرفتن امور برای خود و حمایت‌های عاطفی از ایجاد آسایش است، وجود کلاس‌های مجازی را به واسطه صمیمیت‌های اندرونی به زیرسؤال می‌برند. قانون حضور رأس ساعت بر سر کلاس درس می‌تواند برای صمیمت خانواده تبدیل به موقعیت نادلخواه و ناخوش باشد، پس دانشجو می‌تواند با گفتن یک سلام و آمدن نام و نام‌خانوداگی داخل لیست حاضران از سد این ضرورت ناپسند بگذرد. صمیمت خانواده در برابر قوانین ایستادگی می‌کنند که به واسطه کلاس‌های مجازی به درون مناسبات صمیمی و سیال اندرونی نفوذ کرده‌اند و درحال تغییر دادن فضا و زمان‌های آسایش درون خانه‌ها هستند. این مسأله فقط برای دانشجویان نیست، بلکه اساتید هم بانفوذ قوانین کلاس

مجازی به درون مناسبات گرم، صمیمی، و سیال اندرونی‌ها مواجه‌اند:

«لپ‌تایم را روشن کردم... دسترسی دانشجویان به کامنت

را بستم و شروع کردم به تدریس... موبایلم زنگ خورد، نگران

شدم... مبادا کسی مرده باشد! تلفن را برداشتم: «خانم دکتر

فراموش کرده‌اید روسری سرتان کنید!»...».

برای جامعه پساانقلابی ایران که فاصله‌ای گسترده بین مناسبات اندرونی و بیرونی است وقتی به واسطه مناسبات دانشگاه مجازی، مناسبات بیرونی به اندرونی درهم تنیده می‌شوند، دیگر فضای اندرون آن‌چنان که باید امن و صمیمانه نیست. جغرافیای دیجیتال کلاس‌های مجازی مناسبات بیرونی و اندرونی را در مجاورت هم قرار داد و آن‌ها را باهم تنیده کرد و تمامی این فرآیند یک رخداد نابه‌هنگام بود که حالت‌های پیوندی ناهمگون

را به بار آورد. حالت‌های پیوندی ناهمگون با عادت‌واره‌ها تداخل می‌کنند و عادت‌واره‌ها دیگر بازنمایان‌کننده ارزش‌های تاریخی نیستند، بلکه ارزش‌های جدیدی شکل گرفته‌اند که در مجاورت آن‌ها عادت‌واره‌های نوینی نیز پدید آمده‌اند. زنان در اندرونی‌ها ملزم به رعایت حجاب نیستند، اما صفحات نمایش که با فضای اندرونی تنیده شده‌اند و جمعیتی را در آن‌سوی صفحات نمایش کلاس‌های درس مجازی قرار داده‌اند همانند فضای بیرونی در ملأعام فرض می‌شوند که رعایت حجاب را ضروری می‌کنند. در کلاس‌های مجازی، جمعیت آن‌سوی صفحات نمایش جزئی از کل ملأعام اسلامی را شکل می‌دهند که مناسبات خودمانی و سیال اندرونی را به مناسبات بیرونی، اداری، و محدود تبدیل می‌کنند. میدان رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ دانشگاه را به ورطه‌ای درگیر در مناسبات بسیار متفاوت و متکثر اندرونی‌ها انداخت، گویی که موقعیت خودمانی با موقعیت رسمی در مجاورتی ناهمگون و تنیدگی قرار گرفتند؛ بدین‌سان پرسش این است که، با چه استراتژی می‌توان از شدت این تنیدگی ناهمگون کم کرد؟

دفاع از فضای اندرون شخصی در برابر نفوذ قوانین حاکم بر فضای ملأعام و بیرونی جمهوری اسلامی و مناسبات اداری دانشگاه نیاز به مدیریت و محدودسازی صفحات نمایش دارد که به واسطه کانال‌های ارتباطی اش بازوهای قوانین مسلم بیرونی درپی به نظم کشیدن مناسبات سیال و خودمانی اندرونی هستند. پس، قبل از هر چیز باید به چگونگی کارکرد موقعیتی نگاه کرد که در آن کلاس درس دانشگاه به کلاس مجازی گذار کرد. کلاس درس میدان تمرکز برای انتقال و دریافت دانش است که براساس دو کانال دیداری و شنیداری عمل می‌کند. کانال‌های دیداری و شنیداری اطلاعات را از استاد و تخته کلاس به دانشجو منتقل می‌کنند و شرایط تمرکز مبتنی بر تمرکز شنیداری و دیداری است.

کانال دیداری به اطلاعات نمایشی بر روی تخته دانشگاه یا اسلایدهای تصاویر و کانال شنیداری با صدای استاد پیوند می‌خورند. تنیدگی کانال دیداری و شنیداری و صوتی شبکه اصلی تولید و انتقال اطلاعات را سامان می‌دهند و به مثابه سامانه قدرت در کلاس مجازی عمل می‌کنند. اختلال در هر یک از این کانال‌ها به اختلال در نظم کلاس می‌انجامد و باید جلوگیری شوند؛ برای مثال، اگر از بیرون صدایی وارد کلاس درس شود کانال صوتی استاد و شنیداری دانشجو را مختل می‌کند یا اگر بدن دانشجو درحال چرت‌زدن و خستگی قرار بگیرد بر روی کانال دیداری او تأثیر مختل‌کننده می‌گذارد و همگی این‌ها مایه از دست رفتن تمرکز می‌شود. پس، وقتی کلاس درس مجازی به اندرون گذار می‌کند ماهیت کارکردی آن برای انتقال دانش باید با حفظ برقراری کانال‌های ارتباطی دیداری و شنیداری و صوتی باشد.

دگردیسی کلاس درس سنتی به کلاس مجازی در دگردیسی کانال‌های شنیداری، دیداری و صوتی اتفاق می‌افتد. جایی که گوش‌ها، چشم‌ها، و حنجره صوتی در کلاس درس سنتی ضرورت حضور فعال و مستمر بدن‌ها را در فضای کلاس را دارند در کلاس‌های مجازی جای گوش‌ها اسپیکرها، جای چشم‌ها وب‌کم‌ها، و جای حنجره‌های صوتی را میکروفن‌ها گرفته‌اند. حنجره‌های صوتی قرار نیست تا بلند و رسا صحبت کنند، زیرا میکروفن‌ها قدرت جذب صدا را دارند؛ گوش‌ها قرار نیست تا مدام به شنیدن استاد تیز باشند، زیرا می‌توان حجم صدا استاد را متناسب با موقعیت اندرون بالا و پایین برد؛ و چشم‌ها قرار نیست به استاد و تخته خیره باقی بمانند، زیرا آن نظام نظارتی استاد که بر روی حرکات چشم‌ها نظارت کند، از بین رفته است؛ بنابراین، کلاس مجازی هم‌چنان با سه کانال شنیداری، دیداری، و صوتی استوار است، اما چگونگی عملکردشان و پیوند آن‌ها با یک‌دیگر تحول یافته است.

بر این اساس، استراتژی کم‌کردن شدت نفوذ قوانین کلاس و ارتباطی بیرونی به اندرون باید کنترل و مهار یکی از این سه کانال ارتباطی باشد. این سه کانال ارتباطی را نمی‌توان از بین برد، اما در چگونگی ترکیب آن‌ها می‌توان تغییراتی را ایجاد کرد که از شدت تنیدگی و مجاورت ناهمگون اندرون و بیرون کاست. دو کانال شنیداری و صوتی، دو عاملی اساسی‌اند که تولید و دریافت اطلاعات را تضمین می‌کنند. استاد باید کانال صوتی‌اش فعال باشد و تولید اطلاعات را تضمین کند، اما این‌که آیا در آن طرف کانال شنیداری برقرار است یا نه دارای هیچ تضمینی نیست.

سر کلاس استاد داشت درس میداده، یکی از شاگردها نوشت
که صدا ندارم، استاد میکروفونش را فعال کرد و گفت خانم فلانی
شما صدا ندارید؟ صدای پسرانه‌ی به گوش رسید... استاد پرسید
شما خانم... هستید؟ پسر که هول شده بود گفت نه آقا مادر من
رفته بیرون گفته من وارد کلاس بشم.

کانال شنیداری در حال کار است، اما می‌توان پای آن نشست. کانال شنیداری کار می‌کند، اما مخاطب آن قرار نیست همان کسی باشد که باید موقعیت دانشجویی را اشغال کرده باشد. کانال صداها افشا می‌کنند که چه کسی بر پشت صفحه نمایش نشسته است و حتی این نشستن چگونه است.

«من یه استاد دارم که خیلی خیلی اصرار داره همه میکرونشون روشن باشه... پنجشنبه ساعت یک‌ونیم کلاس داشتم، منم گرسنه... خلاصه یواش بشقاب رو آوردم تو اتاق و اولین قاشق همان و فهمیدن استاد همان.»

کانال صدا افشا می‌کند که آیا کسی در پشت صفحه نمایش است؟ یا چه کسی آنجا حضور دارد؟ یا موقعیت حضور چگونه است؟ به همین سبب، استراتژی‌های نظارتی استاد و مقاومت دانشجویان از طریق کانال‌های صوتی و شنیداری قابل پیگیری است و این مسأله تا جایی پیش می‌رود که می‌توان بهانه آورد سرعت اینترنت ضعیف است یا مدام قطع و وصل می‌شود. کانال صوت و شنیداری می‌تواند در نهایت به نداشتن اینترنت مناسب منتهی شود و آنگاه مرزهای کلاس‌های مجازی تا جای ممکن از فضای اندرون به عقب رانده شود.

اما کانال دیداری مهم‌ترین کانال نظارتی و بیشترین شدت نفوذ و ورد مرزهای کلاس‌های مجازی و قوانین بیرونی به فضای اندرونی است. کانال دیداری یک تله دیداری (فوکو، ۱۹۹۷: ۲۰۰) است که استاد و دانشجو یک‌دیگر را در آن گیر می‌اندازند. تله دیداری در کلاس‌های مجازی بر اساس تنظیم زاویه عدسی دوربین و بکم هست.

ساعت ۱۱ صبح کلاس داشتم. استاد گفت بیاین اسکایپ اتاق من وسطش بمب ترکونده بودم، قیافمم که نگم ژولیده پولیده واقعی. نشستم کنار پنجره گفتم نور کمک کنه خیلی دیده نشم همون لحظه دوربین یکی از بچه‌ها برگشت به سمت خونه کل خونه و خانواده‌رو دیدیم دیگه اصلاً مسیر درس عوض شد.

دوربین‌ها باید در زاویه‌ای بسته و کنترل شده قرار بگیرند تا اندرون به بیرون منتقل نشود و این مسأله‌ای است که استاد و دانشجو، هر دو، با آن درگیرند و دغدغه مشترک آن‌هاست. از سوی دیگر، نشستن در جلوی دوربین به سانسور عمودی تبدیل شده است، یعنی آن‌چه بالاتنه قرار می‌گیرد مرتب و آن‌چه در پایین‌تنه قرار می‌گیرد به سبب خروج از تله دیداری می‌تواند آزاد باشد؛ به بیانی دیگر، در برابر و بکم، بالاتنه متناسب بر قوانین بیرون و پایین‌تنه مبتنی بر ارزش‌های سیال و خودمانی اندرونی است. حتی بر روی بدن هم موقعیت‌های ناهمگون بیرونی-اندرونی مجاورت پیدا کرده‌اند. حذف کانال ارتباطی دیداری برای استاد و دانشجو یک منفعت مشترک است تا اندرون هرچه بیشتر در برابر نفوذ و تنیدگی قوانین بیرونی مقاومت کند و از شدت تنیدگی فضای اندرون با بیرون کاسته شود.

کانال‌های شنیداری و دیداری وقتی باز می‌شوند تمامی اندرون‌های شرکت‌کنندگان در کلاس درس مجازی را به یک‌دیگر پیوند می‌دهند و همانند دالان‌هایی عمل می‌کنند که اندرون‌ها به یک‌دیگر راه پیدا می‌کنند و از اتصال اندرون‌ها جماعتی در هم پیوند می‌خورند و چنین جماعتی باید منطبق با جماعت دانشگاهی باشند که الزام به رعایت قوانین اداری و اسلامی دانشگاه و فضاهای بیرونی جمهوری اسلامی است. کلاس‌های

درس مجازی یک اندرونی-بیرونی بزرگ را تشکیل می‌دهند که نه بیرون و نه درون است، بلکه شبکه‌ای از فضاها را شکل می‌دهد (راسل، ۲۰۲۰) و ماهیت دانشگاه مجازی هم‌وندی از مجموع نیروهاست؛ اما کانال‌های ارتباطی شنیداری و دیداری به مثابه پارازیت‌هایی (گودینگز و تاکر، ۲۰۱۳: ۴۳) عمل می‌کنند که بر روی ارتباط‌های اندرونی تأثیر می‌گذارند و به موقعیت‌های میان ارتباطی بین شرکت‌کنندگان در کلاس مجازی کشیده می‌شوند.

چند هفته پیش، دانشگاه کلاس معرفت‌افزایی آنلاین گذاشته بود. حاج آقا قرار بود صحبت کنن. نیم‌ساعت گذشته بود و هنوز داشتن سیستم‌رو دست‌کاری می‌کرد که صدا بیاد. منم حرص می‌خوردم و داشتم بلند بلند غر می‌زدم: آه چه قدر خنگوله که نمی‌تونه یه میکروفن راه بندازه. پس کی می‌خواد شروع کنه؟ نگو میکروفن‌های شرکت‌کننده‌ها رو اشتباهی فعال کرده بودند و من در آخرین لحظه آیکونش رو دیدم و متوجه شدم.

کانال‌های ارتباطی شنیداری و دیداری کلاس‌های مجازی همانند دستگاه‌های مکنده‌ای عمل می‌کنند که هر آن‌چه در فضای پیرامون و در مجاورت آن‌ها قرار می‌گیرند را مخابره می‌کنند؛ پس باید میدان شنیداری و دیداری را در کلاس‌های مجازی نظارت کرد تا صوت و موقعیتی ناخواسته وارد این کانال‌ها نشوند. به همین سبب، هنگام شروع کلاس‌های مجازی فضای سیال، صمیمی، و رها در اندرونی‌ها باید آرایش سکوت، کنترل صدا، و قرار نگرفتن در جلوی وب‌کم‌ها را داشته باشند. به تعداد افرادی که از کلاس‌های مجازی استفاده می‌کنند جغرافیای اندرونی‌ها تکه‌تکه می‌شود و هر گوشه تبدیل به یک کلاس اندرونی-بیرونی می‌شود. پیوند اندرونی‌ها به بیرون فقط پیوندی جغرافیایی نیست، بلکه مناسبات و فرهنگ اندرونی و بیرون در مجاورت و تنیدگی قرار می‌گیرند و فرهنگ جدیدی از نظام آموزش عالی را رقم می‌زنند که سیالیت و آزادی‌های فردی در آن امکان بروز بیشتری دارد و این بر روند تمرکز، خلاقیت، یادگیری، تولید، و انتقال دانش تأثیرات متحول‌کننده‌ای دارد.

۶. نتیجه‌گیری

رخداد شیوع ویروس کووید-۱۹ سبب گسست انقلابی در نظام ارتباطی جهان در قرن ۲۱م. شد. دیجیتالیزه شدن جهان امکان‌گذار نظام ارتباطی رودررو و حضور در مکان‌ها را تبدیل به اجتماعات، جلسات، و ملاقات مجازی کرد. جغرافیای دیجیتال به مثابه ناجی ارتباطات بشری در بزنگاهی که مجاورت بیولوژی‌ها به موقعیتی ناامن تبدیل شده‌اند،

عمل کرده است. از آنجایی که دانشگاه جمعیت بزرگی را در خود جای می‌دهد در رخداد همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ به جغرافیای دیجیتال پرتاب و بقای نظام آموزش عالی به تشکیل کلاس‌های درس مجازی منوط شد.

دانشگاه مجازی به واسطهٔ تکنولوژی دیجیتال، اینترنت، و ابزارهای ارتباطی مانند لپ‌تاپ‌ها، تبلت‌ها، و گوشی‌های همراه ماهیتی دگرگون و تازه‌ای را از وضعیت تاریخی دانشگاه در ایران رقم زد. دانشگاه مجازی شبکه‌ای به هم تنیده شده از نیروهای مختلف است که امکان تولید دانش و انتقال آن را در جغرافیای دیجیتال ممکن می‌کنند. جغرافیای دیجیتال تنیده‌کنندهٔ فضای اندرون و بیرون است و ترکیب اندرون-بیرون را به وجود می‌آورد و این موقعیتی ناهمگون در تنیدگی تاریخ دانشگاه ایرانی با اندرون خانه است.

دانشگاه به مثابه فضای بیرونی است که بزرگ‌ترین جمعیت مختلط تحت مشروعیت جمهوری اسلامی را در خود جای داده و مملو از قوانین ارتباطی و ارزشی است که حتی ارکانی مشخص در دانشگاه، مانند حراست، مأمور به نظارت بر آن‌ها هستند. انقلاب فرهنگی در راستای اسلامی کردن دانشگاه (رضوی، ۲۰۰۹) تلاش بزرگ حکومت برای پیاده کردن ضوابط با معیارهای نظام اسلامی در دانشگاه بود که در رخداد مجازی شدن دانشگاه این ضوابط وارد نظام ارتباطی خانه‌ها شد و «ضوابط» با «روابط» به مثابه دو نماد فرهنگ بیرونی و فرهنگ اندرونی (عادلخواه، ۱۹۹۹) در یک‌دیگر پیوندی ناهمگون را ایجاد کردند.

کلاس‌های درس مجازی جمعیتی اندرونی-بیرونی را شکل می‌دهند که قوانین اداری بیرونی به قوانین خودمانی و صمیمی و سیال اندرونی کشیده می‌شوند. مجاورت موقعیت اندرونی و بیرونی مجاورتی ناهمگون است، زیرا نیروها و مناسبات متفاوت را در مجاورت یک‌دیگر قرار می‌دهند. نفوذ وضعیت بیرونی که دارای ارزش‌ها، الگوهای ارتباطی، و قوانین حکومت اسلامی است به اندرون که وضعیتی سیال و خودمانی دارد شرایطی از مجاورت موقعیت‌های ناهمگون را رقم می‌زنند که آن را کلاس‌های درس مجازی به وجود آوردند.

مجازی شدن کلاس‌های درس و آمدن آن به درون خانه‌ها خبر از آیندهٔ احتمالی برای نظام آموزشی می‌دهد که دیوارهای کلاس‌ها فروریخته‌اند و در شکلی جدیدی با صفحات نمایش ترکیب شده‌اند. ایدهٔ فرو ریختن دیوارهای کلاس‌ها (دونگ و فام، ۲۰۲۱) به ایجاد شبکه‌های جدید ارتباطی حول تکنولوژی دیجیتال منجر شده می‌شود؛ بنابراین نظام آموزشی دیجیتال ضرورت حضور در مکان مدارس و دانشگاه‌ها را از بین می‌برد یا به آن شکلی تازه می‌دهد که برآیندش متزلزل شدن هالهٔ مقدس مکان

مدارس و دانشگاه‌ها است. هاله مقدسی مکان مدارس و دانشگاه‌ها که ضرورت حضور را ایجاد می‌کند، کم رنگ می‌شود و فضا زمان یادگیری سیال می‌شوند؛ حتی در حرکت هم می‌توان به کلاس مجازی وصل شد و یاد گرفت.

از نظری هستی‌شناختی، وقتی دیوارهای مدارس و دانشگاه فرو می‌ریزد و فضا زمان آموزش به درون خانه‌ها می‌آید، ماهیت کلاس درس درون جریان (نادلر، ۲۰۱۵) می‌شود. فضای کلاس رسمی به درون فضای خودمانی خانه وارد می‌شود و درون هم‌دیگر جریان پیدا می‌کنند. جریان فضای خودمانی و فضای رسمی درون یک دیگر فرهنگ آموزشی را به وجود می‌آورند و اخلاق و تعهد به آموزش دادن و یادگرفتن را برای دانشجو و استاد متحول می‌کنند. چگونه می‌توان در خانه بود و خارج از اخلاق خودمانی به اخلاق رسمی متعهد ماند و در یادگیری جمعی مجازی شرکت کرد؟ اخلاق تعهد به آموزش و آموختن برای استاد و دانشجو وقتی اهمیت می‌یابد که بدن آن‌ها هم‌زمان در فضای خودمانی خانه قرار دارد و در فضا رسمی مجازی کلاس هم حضور دارد. برخلاف کلاس‌های سنتی که بدن استاد و دانشجو هم‌زمان در میان دیوارهای کلاس محصور است، در کلاس‌های مجازی، وقتی دیوارهای کلاس‌های سنتی فرو می‌ریزند؛ حضور بدن اساتید و دانشجویان درون فضای خودمانی و فضای رسمی گسترده می‌شود. بدن هم‌زمان با هر دو فضای خودمانی و رسمی تنیده می‌شود و درون آن‌ها جریان می‌یابد. در نتیجه، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده با تمرکز بر فرهنگ یادگیری در آموزش مجازی به جنبه اخلاق و تعهد در آموزش و یادگرفتن در چنین فضایی توجه شود. علاوه بر این، پرداختن به فرهنگ حکمرانی و فرهنگ آموزش و فرهنگ یادگرفتن سه حوزه‌ای هستند که فرهنگ نظام آموزشی دیجیتال را تبدیل به موضوعی با اهمیت برای پژوهش می‌کنند.

سپاسگزاری

نگارنده برخود لازم می‌دارد از خانم دکتر افسانه کامران که داده‌های پژوهش را از صفحه اینستاگرام ایشان جمع‌آوری شده است، سپاسگزاری نماید؛ هم‌چنین، از داوران محترم مقاله که با ارائه نظراتشان سبب ارتقای مقاله شدند، تشکر می‌کنم.

تعارض منافع

این مقاله به‌طور مستقل و بدون حمایت مالی و معنوی دستگاه‌های اجرایی و حمایت‌کننده انجام شده است؛ هم‌چنین، این مقاله در استفاده و کاربرد از مقالات و پژوهش‌های دیگر هیچ‌گونه منافع مشترکی نداشته است.

پی‌نوشت

1. VivaTech
2. Zelenskyy
3. Bassman

۴. «حداد عادل» در سال ۱۳۶۸ کتابی را با عنوان فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی می‌نویسد که در آن به پیوند حجاب و عفاف و فضای اندرون خانه اشاره می‌کند و این نشان می‌دهد که دو گانه بیرونی و اندرونی تا چه حد بر دو گانه‌سازی‌های فرهنگی در پس از انقلاب نقش داشته‌اند. نگاه کنید به: حداد عادل، غلامعلی، (۱۳۶۸). فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی. انتشارات سوره.

۵. ملأعام، یعنی مکان‌های عمومی و معابر، و طبق ماده ۶۳۸ قانون مجازات اسلامی هر کس علنا در انتظار و اماکن عمومی و معابر تظاهر به عمل حرامی نماید، علاوه بر کیفر عمل به حبس از ۱۰ روز تا ۲ ماه یا تا (۷۴) ضربه شلاق محکوم می‌گردد و در صورتی که مرتکب عملی شود که نفس آن عمل دارای کیفر نمی‌باشد، ولی عفت عمومی را جریحه‌دار نماید فقط به حبس از ۱۰ روز تا ۲ ماه یا تا (۷۴) ضربه شلاق محکوم خواهد شد (ملأعام در قانون شامل چه مکان‌هایی می‌شود؟ (۱۳۹۸).

کتابنامه

- بیمن، ویلیام، (۱۳۹۳). زبان، منزلت و قدرت در ایران. مترجم: رضا مقدم کیا، تهران: نشر نی.
- تقویان، ناصرالدین؛ طاهری کیا، حامد؛ و پورمیرغفاری، مریم السادات، (۱۳۹۷). «موقعیت‌های رویارویی جنسیتی در دانشگاه و مصائب آن». پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۲ (۸۸): ۱۳۵-۱۵۹. https://journal.irphe.ac.ir/article_702953.html
- چهکندی، فاطمه، (۱۳۹۹). «همه‌گیری آنلاین: بررسی چالش‌های اساتید زبان انگلیسی دانشگاه بیرجند در طراحی و اجرای تدریس مجازی در زمان همه‌گیری کووید ۱۹». پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، ۱۰ (۴): ۷۰۶-۷۲۱. DOI: 10.22059/jfr.2021.313652.774
- ذاکر صالحی، غلامرضا، (۱۳۹۹). «آینده پژوهی تأثیرات بحران کووید ۱۹ بر آموزش عالی». مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ۲ (۴۶): ۲۱۱-۱۸۱. DOI: 10.22035/isih.2020.3962.4063
- رضایی، محمد؛ و طاهری کیا، حامد. (۱۳۹۵). کلاس درس و چگونگی حضور سوژه متخلف: مورد کلاس‌های رشته‌های علوم اجتماعی و مهندسی دانشگاه تهران. کارفرما: مؤسسه مطالعات فرهنگی و علوم اجتماعی.
- رضایی، محمد؛ و طاهری کیا، حامد، (۱۳۹۷). «وضعیت مسأله‌دار قوانین در دانشگاه‌های ایران». فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، ۲ (۲۷): ۲۹۷-۲۸۱. DOI: 1001.1.22517081.1397.7.2.10.1
- صادقی، هادی، (۱۳۹۶). داخل خودرو حریم خصوصی یا عمومی؟/ نص صریح قانون، فضای پیدای خودرو را حریم خصوصی نمی‌داند. بازیابی از: <https://www>.

mizan.news/fa/news/326877

- طاهری کیا، حامد، (الف ۱۳۹۹). زیست دیجیتال در بزنگاه اپیدمی ویروس کرونا در ایران: بررسی شبکه‌های اجتماعی مجازی تلگرام، توئیتر، فیس‌بوک، و اینستاگرام. کارفرما: مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی.

- طاهری کیا، حامد، (ب ۱۳۹۹). مطالعات فرهنگی، میدان کوانتوم، و روش پساکیفی. تهران: نشر لوگوس.

- طاهری کیا، حامد، (۱۴۰۰). ایران به سوی جمهوری اسلامی. تهران: نقد فرهنگ.

- طاهری کیا، حامد، (۱۴۰۱). وضعیت دیجیتال و نظام دانش. تهران: مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی.

- عزیز، فرید؛ محمدی بلبان‌آباد، زبیر؛ و باقری، حسین، (۱۴۰۰). «جستاری بر تجربه‌های زیسته‌ی استادان و دانشجویان در کلاس‌های مجازی در دوره کرونا؛ مطالعه موردی دانشگاه کردستان». فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۳(۵۵): ۱۴۹-۱۱۹. DOI: 10.22035/jicr.2022.2819.3192

- قربانخانی، مهدی؛ و صالحی، کیوان، (۱۳۹۵). «بازنمایی چالش‌های آموزش مجازی در نظام آموزش عالی ایران: مطالعه‌ای باروش پدیدارشناسی». فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، ۷(۲): ۱۴۸-۱۲۱. https://journals.iau.ir/article_656516.html

- کریمی، پاملا، (۱۴۰۰). زندگی خانگی و فرهنگی مصرفی در ایران، انقلاب‌های داخلی در عصر مدرن. تهران: نشر شیرازه.

- ملأعام در قانون شامل چه مکان‌هایی می‌شود؟ (۱۳۹۸). بازیابی از: <https://www.bonyadvokala.com/questions/44209287>

- Agamben, G., (2009). *What is an apparatus? And other essay*. (David Kishik & Stefan Pedatella, trans.). California: Stanford University Press.

- Adelhah, F., (1999). *Being modern in Iran*. (Jonatiian Derrik, trans.). C. Hurst & Company.

- Adedoyin, O. B. & Soykan, E., (2020). "Covid-19 pandemic and online learning: the challenges and opportunities". *Interactive Learning Environments*, Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/10494820.2020.1813180>.

- Amir-Ebrahimi, M., (2004). *Performance in everyday life and the rediscovery of the "self" in Iranian weblogs*. Bad Jens: Iranian Feminist Newsletter, 7.

- Azizi, F.; Mohammadi Bolbanabad, Z. & Bagheri, H., (2021). "A survey

of the living experiences of professors and students in virtual classes during COVID-19: A case study of Kurdistan University”. *Iranian Cultural Research*, 3(55): 119-149. DOI: [10.22035/jicr.2022.2819.3192](https://doi.org/10.22035/jicr.2022.2819.3192) (In Persian).

- Bisht, R. K.; Jasola, S. & Bisht, I. P., (2022). “Acceptability and challenges of online higher education in the era of COVID-19: a study of students' perspective”. *Asian Education and Development Studies*, 11(2): 401-414. DOI: [10.1108/AEDS-05-2020-0119](https://doi.org/10.1108/AEDS-05-2020-0119).

- Brown, J. & Isaacs, D., (2005). *The World Caf ´ e: Shaping our futures through conversations that matter*. Oakland: Berrett-Koehler Publishers.

- Braidotti, R., (2019). “A Theoretical Framework for the Critical Posthumanities”. *Theory, Culture & Society*, 36(6): 31–61. DOI: [10.1177/0263276418771486](https://doi.org/10.1177/0263276418771486)

- Clough, P. T., (2008). “The Affective Turn: Political Economy, Biomedicine and Bodies”. *Theory, Culture & Society*, 25(1): 1–22. DOI: [10.1177/0263276407085156](https://doi.org/10.1177/0263276407085156)

- Beeman, W. O., (2014). *Language, status, and power in Iran*. Tehran: Ney publication (In Persian).

- Capurro, R. & Hjørland, B., (2003). “The concept of information”. *Annual Review of Information Science and Technology*, 37(1): 343-411. doi: [10.1002/aris.1440370109](https://doi.org/10.1002/aris.1440370109)

- Duong, Q. P. & Pham, T. N., (2022). “Moving beyond four walls and forming a learning community for speaking practice under the auspices of Facebook”. *E-Learning and Digital Media*, 19(1): 1–18. DOI: [10.1177/20427530211028067](https://doi.org/10.1177/20427530211028067).

- Chahkandi, F., (2021). “Online Pandemic: Challenges of EFL Faculty in the Design and Implementation of Online Teaching Amid the Covid-19 Outbreak”. *Foreign Language Research*, 10(4): 706-721. DOI: [10.22059/jflr.2021.313652.774](https://doi.org/10.22059/jflr.2021.313652.774) (In Persian).

- Deleuze, G., (1992). *Postscript on the Societies of Control*. October, 59: 3-7

- Reis Filho, L., (2020).” No Safe Space: Zombie Film Tropes during the COVID-19 Pandemic”. *Space and Culture*, 23(3): 253–258. DOI: [10.1177/1206331220938642](https://doi.org/10.1177/1206331220938642)

- Foucault, M., (1997). *Discipline and punish: The birth of the prison*. (Alan Sheridan, trans.). New York: Vintage Books.

- Foucault, M. (2008). *The Birth of Biopolitics: Lectures at the college de France, 1978–79*. (Michel Senellart, Ed., & Graham Burchell Trans.) New York: Palgrave Macmillan.

- Furedi, F., (2020). “Social distancing, safe spaces and the demand for quarantine”. *Society*, 57(4): 392–397. DOI: [10.1007/s12115-020-00500-8](https://doi.org/10.1007/s12115-020-00500-8)
- Gurukkal, R., (2020). “Will COVID 19 Turn Higher Education into Another Mode?”. *Higher Education for the Future*, 7(2): 89–96. DOI: [10.1177/2347631120931606](https://doi.org/10.1177/2347631120931606)
- Goodings, L. & Tucker, I., (2014).” Social media and the co-production of bodies online: Bergson, Serres and Facebook’s Timeline”. *Media, Culture & Society*, 36(1): 37–51. DOI: [10.1177/0163443713507813](https://doi.org/10.1177/0163443713507813)
- GhorbanKhani, M. & Salehi, K., (2017). “Representing the Challenges of Virtual Education in the Iranian Higher Education System: A Phenomenological Study”. *Information and Communication Technology in Education*, 7(2): 148-121 (In Persian). Doi: [10.30473/IDEJ.2023.63813.1101](https://doi.org/10.30473/IDEJ.2023.63813.1101)
- Hannah, M.; Hutta, J. S. & Schemann, C., (2020). “Thinking Corona measures with Foucault”. Retrieved from” <https://www.kulturgeo.unibayreuth.de/en/news/2020/Thinking-Corona-measures-with-Foucault/index.html>
- Iranmanesh, A. & Atun, R. A., (2020). “Restricted Spatiality and the Inflation of Digital Space, an Urban Perspective”. *Space and Culture*, 23(3), 320–328. DOI: [10.1177/1206331220938634](https://doi.org/10.1177/1206331220938634)
- Impedovo, M. A. & Gadille, M., (2021). “Embodiment in knots of sense-making between learning physical and virtual configurations”. *E-Learning and Digital Media*, 18(2): 145–162. DOI: [10.1177/2042753020978484](https://doi.org/10.1177/2042753020978484)
- Jackson, A. Y. & Mazzei, L. A., (2012). *Thinking with theory in qualitative research viewing data across multiple perspectives*. New York: Routledge
- Khalili, H., (2020). “Online interprofessional education during and post the COVID-19 pandemic: a commentary”. *Interprofessional Care*, 34(5): 687-690. DOI: [10.1080/13561820.2020.1792424](https://doi.org/10.1080/13561820.2020.1792424)
- Kuma, R., (2020). “Assessing higher education in the COVID-19 era”. *A journal of educational research and practice*, 29(2): 37-41. doi: [10.26522/brocked.v29i2.841](https://doi.org/10.26522/brocked.v29i2.841)
- Karimi, P., (2013). “Secular domesticities, Shiite modernities: Khomeini’s illustrated tazwih al-Masailh”. In: *Christiane Gruber and Sune Haugbolle* (Eds.). *Visual culture in the modern Middle East rhetoric of the image* (pp. 32-56). Bloomington: Indiana University Press.
- Karimi, P., (2013). *Domesticity and consumer culture in Iran: Interior revolutions of the modern era*. Tehran: Shirazeh Publication (In Persian).
- Lohr, K.; Weinhardt, M. & Sieber, S., (2011).”The “World Caf’e” as a participatory method for collecting qualitative data”. *International Journal of Qualitative Methods*, 19: 1–15. DOI: [10.1891/9780826126894.0012](https://doi.org/10.1891/9780826126894.0012)

- Maarouf, M. D. El.; Belghazi, T. & Maarouf, F. El., (2020). "COVID-19: A critical ontology of the present, Educational Philosophy and Theory". Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1757426>.
- Munster, A., (2004). *Materializing new media: Embodiment in information aesthetics*. Dartmouth College Press.
- McLean, J., (2020). *Changing digital geographies technologies, environments and people*. Palgrave Macmillan.
- Murphy, M. P. A., (2020). "COVID-19 and emergency eLearning: Consequences of the securitization of higher education for post-pandemic pedagogy". *Contemporary Security Policy*, 41(3): 492-505. DOI: [10.1080/13523260.2020.1761749](https://doi.org/10.1080/13523260.2020.1761749)
- Nadler, C., (2015). "Deterritorializing Disciplinarity: Toward an Immanent Pedagogy". *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*, 15(2): 145–152. DOI: [10.1177/1532708614563789](https://doi.org/10.1177/1532708614563789)
- Paudel, P., (2021). "Online education: Benefits, challenges and strategies during and after COVID-19 in higher education". *International Journal on Studies in Education (IJonSE)*, 3(2): 70-85. <https://ijonse.net/index.php/ijonse/article/view/32/0>
- Public Place in Law: What Does it Include? (2019/1398). Retrieved from: <https://www.bonyadvokala.com/questions/44209287> (In Persian).
- Rapanta, C.; Botturi, L.; Goodyear, P., et al., (2020). "Online university teaching during and after the Covid-19 crisis: Refocusing teacher presence and learning activity". *Postdigital Science and Education*, 2: 923–945. DOI: [10.1007/s42438-020-00155-y](https://doi.org/10.1007/s42438-020-00155-y)
- Razavi, R., (2009). "The Cultural Revolution in Iran, with Close Regard to the Universities, and its Impact on the Student Movement". *Middle Eastern Studies*, 45(1): 1-17. <https://www.jstor.org/stable/40262639>
- Rashid, S. & Yadav, S. S., (2020). "Impact of Covid-19 pandemic on higher education and research". *Indian Journal of Human Development*, 14(2), 340-343. DOI: [10.1177/0973703020946700](https://doi.org/10.1177/0973703020946700)
- Russell, K., (2020). "Turning quarantine inside out". *Space and Culture*. 23(3): 274–278. DOI: [10.1177/1206331220938631](https://doi.org/10.1177/1206331220938631)
- Rezaei, M. & Taheri Kia, H., (2016). *Classroom and the Presence of the Deviant Subject: The Case of Social Sciences and Engineering Classes at the University of Tehran* (Research Project). Tehran: Institute for Cultural Studies and Social Sciences.
- Rezaei, M. & Taheri Kia, H., (2019). "Problematic Status of Laws in

Iranian Universities”. *A Quarterly Journal of Socio-Cultural Strategy*, 7(27): 281-297. DOI: [20.1001.1.22517081.1397.7.2.10.1](https://doi.org/10.1001.1.22517081.1397.7.2.10.1) (In Persian).

- Sadeghi, H., (2017). “Is the Inside of a Car a Private or Public Space? / The Explicit Text of the Law Does Not Consider the Visible Space of a Car as a Private Space”. Retrieved from: <https://www.mizan.news/fa/news/326877> (In Persian).

- Teti, M.; Schatz, E. & Liebenberg, L., (2020). “Methods in the time of COVID-19: The vital role of qualitative inquiries”. *International Journal of Qualitative Methods*, 19: 1–5. DOI: [10.1177/1609406920920962](https://doi.org/10.1177/1609406920920962)

- Taghavian, N.; Taheri kia, H. & Poormirghaffari, M., (2018). “The gender encountering situations in the university and their miseries”. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 2 (88): 135-159. (In Persian). https://journal.irphe.ac.ir/article_702953_en.html

- Taheri Kia, H., (2020). *Digital Life at the Crossroads of the Coronavirus Epidemic in Iran: A Study of Social Media Platforms Telegram, Twitter, Facebook, and Instagram*. (Research Project). Institute for Cultural and Social Studies (In Persian).

- Taheri Kia, H., (2021). *Cultural Studies, quantum field, and post-qualitative method*. Tehran: Logos publication (In Persian).

- Taheri Kia, H., (2021). *Iran toward an Islamic Republic*. Tehran: Naqd-e Farhang (In Persian).

- Taheri Kia, H., (2022). *Digital situation and system of knowledge*. Tehran: Institute of Social and Cultural Studies Publication (In Persian).

- VivaTech 2022: Zelenskyy hologram urges Big Tech to help Ukraine defeat 'the Empire., (2022). Retrieve from: <https://www.euronews.com/next/2022/06/17/vivatech-2022-zelenskyy-hologram-urges-big-tech-to-help-ukraine-defeat-the-empire>

- Zakersalehi, G., (2020). “Futurology on the effects of the COVID-19 crisis on higher education”. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 2(46): 181-211. (In Persian). doi: [10.22035/isih.2020.3962.4063](https://doi.org/10.22035/isih.2020.3962.4063)